

Trafikantka M-ová ukoupila na poštovním úřadě různé poštovní ceniny a zaplatila je mimo jiné rak. uher. tisícikorunovou bankovkou. Bankovka byla bankovním úřadem ministerstva financí poštovnímu úřadu zadržena, poněvadž se zjistilo, že byla opatřena padělaným kollem. Žalobu eráru na M-ovou o zaplacení 1000 Kč soud první stolice zamítl; odvolací soud vyhověl žalobě.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek první stolice s tím, že žaloba zamítá se pro tentokráte.

Důvody:

Poštovní úřad prodal, jak zjištěno, žalované různé poštovní ceniny; nešlo tedy o úkon výsostních práv státu, nýbrž o úkon činnosti výdělečné, jež dlužno posuzovati dle pravidel práva soukromého. Za prodané zboží dostal erár, poštovním úřadem zastupovaný, od žalované jakožto kupitelky bankovku opatřenou padělaným kollem, která tudíž v Československé republice jako zákonné platidlo není uznána. Bankovka však jest pravá a po zničení padělaného kolku rovnala by se bankovce neokolkované. Bankovky neokolkované nejsou bezcenné, obchoduje se jimi, a jsou nositeli pohledávky proti Rakousko-uherské bance, která je vydala. Tvrdí-li tedy žalující erár, že žalovaná, nezaplavši v pravdě kupní ceny musí mu dáti 1000 K v platidlech zákonných, jest se své strany povinen, aby vrátil žalované to, co od ní obdržel, tedy pravou tisícikorunovou bankovku po případě po zničení padělaného kolku, nebo jinou neokolkovanou bankovku tisícikorunovou, nebo postoupil alespoň žalované nárok ze zabavení sporné bankovky. Neboť bankovka nebyla zabavena žalované, nýbrž, jak patrné ze stvrzenky českobudějovické filiálky bankovního úřadu ministerstva financí ze dne 16. října 1919, zadržena poštovnímu úřadu. Žalovaná není tedy ani legitimována k uplatňování nějakého náhradního nároku, a poukaz eráru na administrativní řízení v dovolací odpovědi nemá místa. Žalující erár však prohlásil, že zabavená bankovka nemůže zatím z důvodů bezpečnosti obchodu peněžního žalované býti vrácena, a dodal pouze, že finanční prokuratura po případě se obrátí na bankovní úřad s návrhem, aby žalované dotýčná bankovka po zničení padělaného kolku byla vydána. Tím nebylo se strany žalujícího eráru učiněno zadost povinnosti, kterou mu ukládá § 1052 obč. zák. Dokud žalující erár sám nevyhoví svému závazku, nemůže na žalované žádati plnění. Žaloba jest tedy předčasná. Proto bylo s hlediska § 503 čís. 4 c. ř. s. vyhověno dovolání žalované a změnou rozsudku soudu odvolacího byl obnoven rozsudek soudu prvního s tím ovšem dodatkem, že žaloba se zamítá pro tentokrát.

Čís. 608.

Vzdá-li se bytový úřad zabraného bytu (§ 16 odstavec čtvrtý), neobživnou nájemní smlouvy, jež byly zabráním bytu zrušeny (§ 10 odstavec první).

(Rozh. ze dne 20. července 1920, Rv I 443/20.)

Žalovaní pronajali žalobci dne 16. srpna 1919 byt. Rozhodnutím ze dne 3. ledna 1920 byl byt bytovým úřadem zabrán a přidělen Rudolfu Z-ovi. Po té oznámili žalovaní bytovému úřadu, že uzavřeli o zabraném bytu přímo nájemní smlouvu s Rudolfem Z-em a bytový úřad vyřídil toto oznámení sdělením, že nečiní námitek proti této nájemní smlouvě. Opíraje se o nájemní smlouvu ze dne 16. srpna 1919 domáhal se žalobce rozsudku, že žalovaní jsou povinni nájemní smlouvu dodržeti a byt žalobci odevzdati. Soud první stolice zamítl žalobu, poněvadž žalovaní nemají možnosti smlouvu nájemní splniti, jednak proto, že byt byl příslušným úřadem zabrán platně a nynějšímu nájemníku Rudolfu Z-ovi přidělen, jednak proto, že žalovaní nemohou vzhledem k dnešnímu právnímu stavu bytové otázky nynějšího nájemníka Rudolfa Z-a, jemuž byt rovněž, ovšem později, pronajali, proti jeho vůli bez svolení soudního vypověděti.

O d v o l a c í s o u d vyhověl žalobě. D ů v o d y: Pronajali-li žalovaní sporný byt žalobci již dne 16. srpna 1919, mají také povinnost, smlouvu splniti (§ 918 obč. zákona). Nerozhodno jest pro tento spor, bude-li lze nynějšího nájemníka Rudolfa Z. z bytu vykliditi a jakým způsobem se toho docílí, neboť otázku tuto nelze řešiti již v tomto sporu, nýbrž teprve v případném řízení exekučním, to tím spíše, ježto soudce nemůže v tomto sporu předbíhati rozhodnutí příslušného soudce o tom, jsou-li tu podmínky, aby bylo dáno svolení ku výpovědi ve smyslu předpisů, platících o ochraně nájemníků. Stejně nerozhodna jest i skutečnost, že žalovaní byt pronajali i Rudolfu Z-ovi a ten že nyní byt ten obývá, ježto nájemní smlouva byla uzavřena se žalobcem dříve než-li s Rudolfem Z.

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek první stolice.

D ů v o d y:

Podle § 10 zákona ze dne 30. října 1919, čís. 592 sb. z. a n., pozbývají zabráním bytů neb místností vlastníků domu a nájemník práva, by volně nakládali zabranými byty a místnostmi, a zrušují se nájemní smlouvy o nich dnem, kdy projde lhůta k vyklizení (§ 11 odstavec druhý). Tímto dnem byla tedy zrušena nejen smlouva nájemní se žalobcem dne 16. srpna 1919 uzavřená, nýbrž i případná smlouva nájemní mezi žalovanými a Rudolfem Z-ou dříve se stavší. Dle svědecké výpovědi přednosty bytového úřadu oznámil po zabrání bytu majitel domu bytovému úřadu, že uzavřel o zabraném bytu přímo nájemní smlouvu s Rudolfem Z-ou a bytový úřad vyřídil toto oznámení sdělením, že nečiní námitek proti této nájemní smlouvě. Tím se příslušný bytový úřad podle čtvrtého odstavce § 16 zákona ze dne 30. října 1919, čís. 592 sb. z. a n., sice vzdal zabraného bytu, ale vzdáním neoživla nájemní smlouva ze dne 16. srpna 1919 se žalobcem uzavřená a zabráním zrušená. Již z tohoto důvodu není žalobce oprávněn žádati na žalovaných, aby dodrželi onu smlouvu nájemní a odevzdali mu byt. Neprávem tedy vyhověl soud odvolací žalobě k tomu směřující, i slušelo proto, aniž bylo třeba obírat se dovolacím důvodem § 503 čís. 3 c. ř. s., vyhověti dovolání žalovaných s hlediska § 503 čís. 4 c. ř. s. a změnou rozsudku v odpor vzatého obnoviti rozsudek soudu prvního.

Čís. 609.

Obecní hospodářské rady nejsou státními úřady, soudním žalobám na jejich členy jako takové nevadí dvorský dekret ze dne 14. března 1806, čís. 758 sb. z. s.

(Rozh. ze dne 20. července 1920, R II 185/20.)

Žalobce poslal v září 1919 povoz s nákladem vajec na nádraží v A., povoz byl však v obci B. zadržen a vejce z usnesení obecní hospodářské rady zabavena a prodána. Žalobce domáhal se na soudě žalobou na členech obecní hospodářské rady náhrady rozdílu mezi cenou nákupní a cenou strženou. Soud první stolice odmítl žalobu, poněvadž na výkon žalovaných jako členů hospodářské rady dlužno vztahovati dvorský dekret ze dne 14. března 1806, čís. 758 sb. z. s., který dosud jest v platnosti, při čemž jest nerozhodno, zda-li žalovaní při výkonu překročili meze jim přikázané působnosti čili nic, ježto o otázce té a řešení z toho plynoucí otázky, zda-li jsou povinni žalobci náhradou škody, lze rozhodovati jen před úřady správními, a nikoliv před soudy. Rekursní soud zrušil usnesení první stolice a uložil jí, by po pravomoci jeho usnesení spor projednala a rozhodla. Důvody: Povahu státních úřadů bylo by lze obecním radám hospodářským přiznati jen tehdy, kdyby, byvše nadány na venek mocí rozhodovací a výkonnou, ustanoveny byly k tomu, aby v oboru působnosti, věcně a místně vymezené, plnily úkoly státní správy. Že tomu tak není, plyne z návodu činnosti obecních hospodářských rad. Dle něho přísluší jim pouze kontrolní činnost ve všech oborech výživy a hospodaření životními potřebami, při rekvisicích atd., naproti tomu výkon ná moc jim propůjčena není. Zjistí-li při své kontrolní činnosti nějakou nesprávnost, učiní dle povahy věci návrh buď obecní správě nebo četnické stanici neb okresnímu hejtmanství, po případě zemským hospodářským úřadům nebo ministerstvu (pro zásobování lidu), jakým způsobem jest zakročiti, neb učiní trestní nebo jiné oznámení. Trestní nebo výkonné řízení provedou příslušné úřady svými orgány, k tomu příslušnými. Zejména nesmějí obecní hospodářské rady při provádění kontrolní činnosti zabavovati zboží o své újmě, nýbrž musí v každém takovém případě vyžádati si součinnosti příslušných úředních orgánů, nesmějí bez svolení úředních orgánů rozprodati zabavené zboží, určovati za ně ceny a náhradu a pod. Právě z toho, že v návrhu přesně se rozeznává mezi obecními hospodářskými radami a příslušnými úřady po případě příslušnými úředními orgány, jasně vysvítá, že nelze obecní hospodářské rady pokládati za úřady státní. Nejsouť v podstatě ničím jiným než sbory osob soukromých, jimž úředně propůjčeno bylo právo pozorovati, zda předpisy o zásobování lidu, o potírání válečné lichvy atd., jsou zachovávány, za kterýmžto účelem mohou a mají upozorňovati povolané veřejné orgány na nepřístojnosti jakéhokoliv druhu. Nejsou-li však obecní rady hospodářské státními úřady, nelze na ně vztahovati dvorský dekret ze dne 14. března 1806, č. 758 sb. z. s.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu, poukávav k správnému odůvodnění zrušovacího usnesení.